ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ
ГРАДА БЕОГРАДА
Бр: 0470/18
24.05.2018 год.
БЕОГРАД
Калемегдан Горњи град 14

У складу са Протоколом о сарадњи закљученим између Завода за заштиту споменика културе града Београда (наш број Р 1843/10 од 12.05.2010. године) и Републичког завода за заштиту споменика културе (ваш број 0401 бр.141/5 од 17.05.2010. године), Завод за заштиту споменика културе града Београда – установа културе од националног значаја даје следећи:

П Р Е Д Л О Г

услова за предузимање мера техничке заштите за реконструкцију, ревитализацију, санацију и адаптацију Уметничког павиљона „Цвијета Зузорић“, Мали Калемегдан бр.1 у Београду

I **Дозвољава се** реконструкција, ревитализација, санација и адаптација Уметничког павиљона „Цвијета Зузорић“, Мали Калемегдан бр.1 у Београду према следећим условима:

Објекат, ентеријер:

- Радови на реконструкцији и адаптацији Уметничког павиљона "Цвијета Зузорић", Мали Калемегдан бр.1 у Београду, катастарска парцела 59/1 и 60 КО Стари град морају бити у функцији формирања савременог изложбеног простора са максималним искоришћењем простора за потребе изложбене намене;

- Реконструкцијом и адаптацијом објекта планирати враћање елемената аутентичног обликовања према архивској документацији, у мери у којој неће бити у супротности са савременим захтевима функционисања изложбеног простора;

- Пажљиво деминтирати степеништа и галерију у простору главне сале водећи рачуна да се не угрози конструктивна стабилност носећих зидова и објекта у целини;

- Пажљиво демонтирати гипсане зидове из галеријског простора који фланкирају фасадне зидове и прозорске отворе, водећи рачуна да се не угрози статичка стабилност носећих зидова;

- Санирати сва оштећења у ентеријеру настала приликом демонтаже свих елемената предвиђених за уклањање;

- Након уклањања гипсаних облога, уколико нису сачувани ентеријерски стубови, размотрити могућност и оправданост њиховог враћања на улазима у главну салу и самој сали, према архивској документацији;

- Након демонтаже гипсаних облога/маски преко прозорских отвора у нивоу галерије, вратити прозоре у финкцију, а проблем негативног дејства светлости решити на неки од савремених начина заштите од прекомерног упада светлости;

- Истражити могућност израде новог витража, одговарајуће теме и савремене форме, на месту некада постојећег витража аутора Васе Поморишца, у лучном надсветлу изнад улазног портала (аутентична позиција);

- Све подове од керамичких плочица и тераца заменити новим материјалима, у складу са наменом појединих просторија, као и стандардима савремене заштите експоната. Подове од паркета прегледати, оштећене делове заменити новим, а финално хобловати и заштитити мат лаком уз извођење свих потребних предрадњи. Уколико је површина под оштећењима велика заменити комплетно под од паркета новим;

- Сутеренске просторије, као и остале просторе који немају архитектонске ни ликовно-обликовне вредности решавати у контексту одговарајуће намене, на начин да се успостави архитектонски склад постојећих, аутентичних и новоформираног изложбеног простора;

- Пројектом предвидети израду хидроизолације за све спољашње зидове сутеренских просторија и испитати могућност постављања дренаже;

- Нови тротоар извести нивелацијом подлоге, а потом предвидети постављање бетонских или кулије плоча;

- Извршити преглед и евентуалну поправку кровне конструкције, замену оштећених или недостајућих елемената новим у свему према постојећем, односно према статичком прорачуну;

- Увођењем нових инсталација неопходно је изнаћи техничка решења којим се неће деградирати постојеће вредности екстеријера и ентеријера (електроенергетски развод, грејање, климатизација, вентилација као и системи противпожарних и противпровалних инсталација и др.);

Фасада:

- Извршити прање комплетне фасаде врућом воденом паром под контролисаним притиском како би се уклонила нечистоћа, чађ и слојеви патине;

- Након прања извршити проверу стања свих фасадних површина и елемената фасадне пластике у присуству вршиоца конзерваторског надзора. Све здраве елементе очистити и ретуширати на лицу места. Здрави елементи, који се задржавају морају се обезбедити од оштећења. Оштећене елементе заменити новим од идентичног материјала;

- За израду нове вучене декоративне пластике, пре обијања малтера, са најочуванијих елемената пластике узети отиске за израду шаблона и калупа на основу којих ће се урадити нови декоративни елементи. Уколико су исти у дерутном стању потребно их је на лицу места очистити од прљавштине и наслага боје и са њих узети гипсане отиске. Ове отиске у радионици ретуширати и на основу њих израдити шаблоне и калупе који ће се послужити за израду нове вучене и ливене пластике. Калупе и шаблоне за израду ливене и вучене декоративне фасадне пластике мора да одобри конзерваторски надзор;

- Пре обијања фасадног слоја потребно је оставити контролне траке за хоризонталну и вертикалну маркацију декоративне пластике (поља између сокле и прозора приземља, поље изнад прозора првог спрата и др.), које ће послужити као вођице приликом извођења радова. Све контролне траке морају бити обезбеђене од рушења и оштећења;

- Пре обијања малтера са малтерисаних површина фасаде, обавезно урадити тест приоњивости на подлогу како би се одредиле површине које су одвојене од подлоге и које се морају обити;

- Извршити обијање сокле изведене у вештачком камену и израдити нову у свему према постојећем. Израдити потребан број пробних узорака на основу који ће конзерваторски надзор усвојити и одредити одговарајући састав. Нову соклу од вештачког камена заштитити силиконским паропропусним премазима од даљег утицаја атмосферске воде и графита;

- Са фасаде обити дерутни и потклобучен малтер до здраве подлоге и извршити чишћење спојница до дубине 2,0 cm, опрати водом без притиска и оставити да се осуши (најмање 3 дана), а део малтерисане фасаде, изнад сокле од вештачког камена, у висини до доње коте прозора приземља (прва три профилисана поља изнад сокле), обити у целости до здраве подлоге и извршити чишћење спојница до дубине 2,0 cm, опрати водом без притиска и оставити да се осуши (најмање 3 дана);

- Извршити санацију пукотина убризгавањем цементног малтера/млека под притиском са неопходним С-Н адитивом за везу, а веће и статички ојачати одговарајућим анкеровањем и мрежастом арматуром;

- На обијени део фасаде непосредно изнад сокле нанети санир шприц, затим малтер за санирање зидова оптерећених влагом и солима до дебљине 2,0 cm, а након сушења завршни малтер у слоју до 2,0 cm;

- На остале делове фасаде који су обијени нанети силиконски утврђивач подлоге пре наношења кречног малтера за реновирање и изравнавање са микровлакнима у слоју дебљине око 3,0 cm (ако је већа дебљина може се наносити у више слојева). Након

што се овај слој осуши нанети слој дебљине око 3,0 mm кречног малтера за реновирање и изравнавање са микровлакнима преко целе фасаде;

- Вучене и ливене декоративне фасадне елементе рестаурирати/санирати репаратурним кречним малтером са микровлакнима, односно кречним малтером за санирање, изравнавање и заглађивање са микровлакнима. Рестаурацију оштећених и недостајућих делова ливене пластике мора радити квалификовани ликорезац;

- Целу фасаду бојити силикатном фасадном бојом, паропропусном водонепропусном, у тону који одреди конзерваторски надзор;

- Извршити преглед подне облоге терасе и улазног степеништа обложених каменим плочама. Уколико је потребно извршити демонтажу оштећених плоча. Подлогу добро очистити и уз извођење потребне хидроизолација и свих предрадњи поставити нове подне камене плоче и камену соклу употребом исте врсте камена као постојећи, а уз сагласност стручног сарадника Завода;

- Извршити преглед и замену дотрајале фасадне лимарије новом од поцинкованог лима (опшивке, хоризонтални и вертикални олуци са водокотлићима и сл.). Претходно лим одмастити и заштитити од корозије. Тротоарске олучнице претходно дезинфиковати хемикалијама па прикључити горњи олучни систем на систем кишне канализације. Олучне вертикале израдити потребног кружног пресека;

- Извршити преглед и поправку постојеће фасадне столарије, скидање старе боје, замену недостајуих елемената у свему према постојећем и бојење крила обострано бојом за столарију, са свим неопходним предрадњама, у тону који одреди конзерваторски надзор. Размотрити могућност побољшања енергетске ефикасности објекта употребом неког од пакета термоизолационих стакала;

- Извршити рестаурацију свих улазних врата, уз претходно скидање старе боје, ојачавање новим носећим гредама као и замену дотрајалих и недостајућих елемената новим. Врата заштитити врућим и хладним фирнајзом, па потом обострано бојити бојом на бази смоле, са свим неопходним предрадњама у тону који одреди конзерваторски надзор;

- Извршити преглед и поправку фасадне браварије, замену оштећених или недостајуих елемената новим у свему према постојећем и бојење бојом за браварију. Браварију бојити најпре у два основна па потом у два финална тона минијумске боје по избору конзерваторског надзора и то све у различитим нијансама, ради тачне контроле радова које треба извршити;

- Извршити преглед и поправку кровног покривача и кровне лимарије од поцинкованог лима (опшивке равне атике, опшивке домњака и вентилације, опшивке конструкције која излази изнад кровних равни и др), односно замену, уколико је стање појединих делова оштећено у тој мери да се не може поправити, новом од поцинкованог лима и бојити бојом за метал. Обавезно је везивање попнитнама (нитовање) и лемљење на спојевима;

Декоративно осветљење:

- Увести посебно функционално и декоративно осветљење које треба да нагласи намену и архитектонске вредности зграде сходно њеној позицији на улазном делу парка Калемегдан;

- Наглашавање фасада слободностојећег доминантног објекта Уметничког павиљона „Цвијета Зузорић“ на Малом Калемегдану треба конципирати на начин којим ће се истаћи обликовност објекта, наглашена разуђеношћу маса и међусобним прожимањем волумена. У том контексту, потребно је издвојити кубичност маса, са акцентом на доминанте фасадне декоративне елементе, груписане на улазним партијама;

- На објекту примарно светлотехнички издвојити оба крила зграде, (једно у функцији улаза у објекат), са масивним удвојеним кружним стубовима употпуњеним јонским капителима, који носе завршни венац са декорисним касетираним пољима у

подгледу, док секундарно осветљење треба да прати академски конципирано прочеље фасаде, са стилизованим јонским стубовима и широким прилазним степеништем;

- Преостале делове фасадног платна објекта истаћи у функцији свеопштег светлотехничког доживљаја, тако да се створи утисак повезаности са акцентованим улазним партијама;

- Препоручује се вођење инсталација из објекта - ентеријера, да би се избегло постављање хоризонталних и вертикалних развода на фасадама;

- Примењене светиљке савремене технологије, треба да буду сведених димензија, модерног дизајна и одобрене од стране Стручне службе овог Завода;

- Сва светлосна тела која се постављају на објекту морају бити у тону фасадне позадине, а изведена на местима која их не чине агресивним у дневним условима.

- Све фасадне површине осветлити изворима исте температуре боја (топло бела). Искључује се употреба светлосних тела са колоритним спектром;

- Приликом извођења радова водити рачуна да се не оштете фасадни елементи, а евентуална оштећења падају на терет извођача радова;

- Дати услови су променљиви у зависности од резултата светлотехничких проба, које је неопходно вршити на објекту, како би се проверио начин и квалитет осветљености. У ту сврху, неопходно је присуство Стручне службе овог Завода;

- Пројекат мора бити израђен у свему према Правилнику о техничким нормативима за електричне инсталације ниског напона, као и у складу са осталим важећим техничким нормативима, прописима и стандардима из ове области;

- Све грађевинске и грађевинско-занатске радове извести квалитетно, у складу са важећим стандардима, прописима и нормама квалитета за дате врсте радова;

О б р а з л о ж е њ е

Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић“ налази се на дунавској падини, у природном, парковски решеном амбијенту Малог Калемегдана. Историја зидања павиљона носи у себи слику културног развоја наше средине док његово обликовање сведочи о напредним архитектонским идејама међу београдским градитељима крајем треће деценије 20. века.

Удружење пријатеља уметности „Цвијета Зузорић“, чије је име чувало сећање на дубровачку песникињу и љубитељку уметности из 16. века, 1923. године дошло је на идеју да се у Београду, као престоници Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, подигне павиљон у коме би се искључиво излагала уметничка дела. У циљу прикупљања прилога за изградњу уметничког павиљона, у фебруару 1923. године приређен је бал у „Касини“ под називом „Хиљаду и друга ноћ“ у организацији Бранислава Нушића. Крајем 1925. године расписан је и конкурс за подизање новог изложбеног простора преко пута Саборне цркве. Прву награду на конкурсу добио је Бранисав Којић али пројекат никада није изведен. Будући да је убрзо по завршетку конкурса Београдска општина уступила удружењу „Цвијета Зузорић“ земљиште на Малом Калемегдану, архитекта Којић израдио је нови план. Свечано полагање камена темељца и узиђивање повеље обављено је 6. новембра 1927. године.

Прва јесења изложба београдских сликара и вајара отворена је 30. децембра 1928. године у тек довршеном павиљону „Цвијета Зузорић“. Између осталих излагали су сликари Бета Вукановић, Милена Павловић Барили, Васа Поморишац, Урош Предић и скулптори Петар Палавичини, Тома Росандић и др. То је била прва редовна годишња изложба која је прерасла у традиционалну смотру београдских уметника.

Архитекта је објекат компоновао као симетричан, волуметријски разуђен. Хоризонтални венци су наглашени али на зидним површинама готово да нема никакве декорације. Прозорски отвори представљају чисте пробоје у масама, без посебног акцентовања. Монументални јонски стубови без канелура фланкирају улаз у вестибил, а исти мотив поновљен је и испред мале сале. Елементи класичне архитектуре употребљени су тако у једном сасвим новом духу. Третман фасада указује на модерну сведеност али

декоративност је остварена степеновањем маса. Сви ови аспекти Павиљона указују на окретање европским узорима и пре свега ар деко архитектури.

Испред павиљона 1936. године постављена је фонтана под називом „Буђење“ у виду наге женске фигуре са голубовима из чијих кљунова избијају млазеви воде, рад вајара Драгомира Арамбашића.

Већа реконструкција ентеријера извршена је 70-тих година 20. века према пројекту Градимира Медаковића у циљу прилагођавања простора савременим условима чувања и излагања уметничких дела. Тада је извршено мање дозиђивање са задње стране објекта које није нарушило аутентичан ауторски концепт Бранислава Којића будући да није сагледиво ни из једне од значајних визуре. Већа адаптација ентеријера обухватала је изградњу галерије, као и поделу вестибила по вертикали. Тада су нажалост неповратно изгубљене фреска Живорада Настасијевића на таваници вестибила и алегоријска представа уметности у техници витража, дело Васе Поморишца. Тада је објекат опремљен и најсавременијом вентилацијом и климатизацијом.

Све до Другог светског рата Павиљон „Цвијета Зузорић“ остао је уметнички центар Београда у коме су се по правилу одржавале све међународне изложбе, изложбе страних музеја као и изложбе домаћих уметника. Након рата, као стожер ликовних активности, павиљон је преузео руководећу улогу у ликовном животу Србије. Данас се овде налази седиште Удружења ликованих уметника Србије.

Уметнички павиљон „Цвијета Зузорић“ као репрезентативан пример једног времена, како са становишта архитектонског развоја тако и са становишта општих појава у друштвеним и уметничким кретањима, проглашен је за споменик културе (Решење Завода за заштиту споменика културе града Београда бр..68/3 од 22.02.1973.), а налази се у оквиру културног добра од изузетног значаја "Београдска тврђава" (Одлука, „Сл. гласник СРС“ бр. 14/79).

Обрађивачи:

Александра Шевић, дипл.инж.арх.

Ксенија Ћирић, дипл. историчар уметности

Татјана Виденовић, дипл.инж.арх.

22.05.2018.

в.д. директора

Оливера Вучковић

ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ ГРАДА БЕОГРАДА
БЕОГРАД
Калемегдан
Горњи град 1А